

Westerhof in Woudsend (deel 1)

We hebben deze titel gekozen omdat hij zo mooi allitereert. Deze keer moet u het “We” letterlijk nemen, want die is een coproductie van Hilly Westerhof en ondergetekende. Al in 1999 hebben Hilly en ik dit in principe afgesproken, maar door allerlei omstandigheden heeft het wel érg lang geduurd eer een en ander op papier kwam. En dat is geheel mijn schuld. Niet omdat ik te weinig gegevens had, eerder teveel, en dan ben je geneigd eerst maar verhalen te schrijven die beter zijn te overzien. Eindelijk dan toch....

Ter voorbereiding zijn Hilly en ik, met haar tante Corrie, op bezoek gegaan bij Marijke Frankena-Westerhof in Talmahiem in Balk om gegevens en foto's van de familie te verkrijgen. Ook Teatske (Thea) de Jong-Westerhof heeft bijgedragen, vooral omdat zij de genealogie van de familie met precieze data heeft bijgehouden.

Ons verhaal begint met Binne Westerhof die op 13 mei 1849 in Buitenpost is geboren. Deze overgrootvader van Hilly trouwde op 6 mei 1877 met schippersdochter Fokje de Jong die op 13 oktober 1852 te Woudsend was geboren.

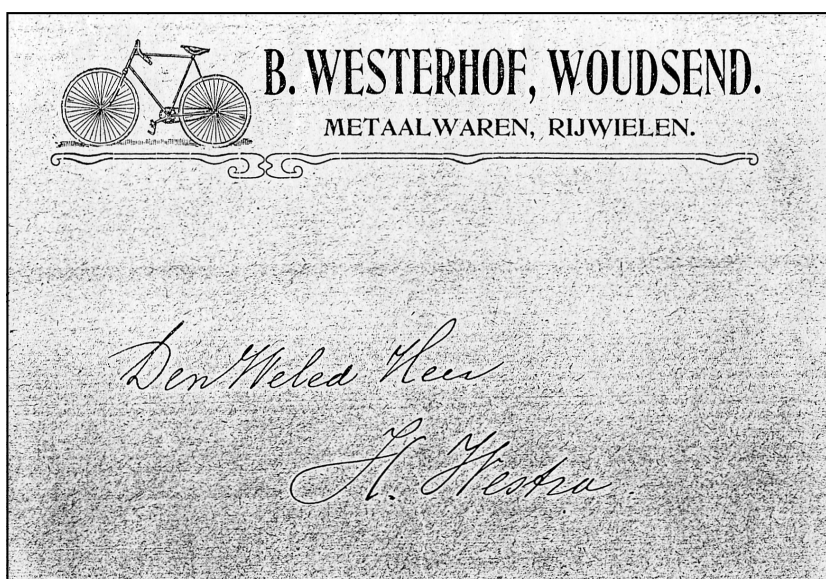
Samen kregen ze zeven kinderen, waarvan het eerstgeboren zoontje Wiebe slechts vijf jaar werd en een naamloos zoontje bij de geboorte overleed. De langlevende kinderen zijn: Eeuwe (1881-1968), Wiebe (1885-1976), Klaske (1886-1967), Jille (1889-1980) en Jan (1894-1971).

Van de familieleden zijn de precieze data wel bekend, maar wanneer het bedrijf ontstaan is, is minder duidelijk. Binne Westerhof kwam uit een geslacht van koperslagers en beoefende ook zelf dat beroep. Er werden degelijke emmers en aden van koper gemaakt, voor boeren en burgers. Het oudste papier waar ik een kopie van heb is van 4 februari 1888.

Het betreft de meting ten behoeve van de grondbelasting van het in eigendom zijnde perceel van 2 are en 10 centiare dat van het oude nummer 373 werd omgenummerd naar 1234. Opmerkelijk is dat de naam Westerhof hier met dubbele f staat aangegeven. Het is gebleken dat voorvader Binne Alles op 23 december 1811 voor de Baljuw van Achtkarspelen de familienaam Westerhoff aannam, maar zelf met één f ondertekende. Doordat de nazaten consequent met één f schreven en tekenden is kennelijk de officiële schrijfwijze laten aangepast aan de praktijk.

Van Binne Westerhof neem ik aan dat hij bij zijn huwelijk in 1877 een koperslagerij in Woudsend is begonnen.

Toen later de zuivelfabrieken ontstonden hadden de boeren geen koperen aden en emmers meer nodig en verzette de heer Westerhof de bakens door zinken emmers en melkbussen te maken. Ook maakte hij gegalvaniseerde tonnetjes voor de gemeenten Almelo en Hengelo. Voor boeren maakte hij melkbussen en grote zinken waterbakken die op de kozolder kwamen te staan en die zorgden voor het drinkwater voor de koeien. In het begin van de vorige eeuw onderging de fiets een snelle opmars en daar speelde Westerhof op in door fietsen te gaan verkopen en deze ook te repareren. Als een fiets werd verkocht kreeg de klant er van zoon Jille gratis rijles bij. We laten hier een stukje van een enveloppe zien waarin Westerhof de klanten de rekening thuis stuurde. De simpel getekende fiets is leuk en de Jugendstil versiering is kenmerkend voor de periode 1900-1920.

Nu is het de hoogste tijd om een schitterende foto te laten zien. De foto is genomen op het stukje erf tussen het woonhuis met naastgelegen garage aan de Midstraat en de daarachter liggende werkplaats. We zien van links naar rechts Fokje Westerhof-de Jong, haar man Binne Wiebes Westerhof met een klophamer in de rechterhand, Eeuwe Westerhof met dochter Fokje op een fiets, Jille Westerhof, Klaske Westerhof die later met Jelle Vollema trouwde, Alie Westerhof-van Leeuwen, de echtgenote van Eeuwe. Liggend zien we links Kees de Koe (later bijgenaamd Kees Hokje) en Jan Westerhof die later in Gouda woonde.

Ik schat dat deze foto rond 1906 is gemaakt. In die tijd was een van de zonen in dienst, vermoedelijk Wiebe, die van zijn moeder de raad kreeg om geen briefkaarten meer te sturen, daar de "lytse post" ze allemaal leest. De kleine postbode zal niet veel bijzonders hebben kunnen lezen, want doorgaans was de boodschap van militairen naar het thuisfront: "Met mij is alles wel. Hopelijk met jullie ook. Ik kom a.s. zaterdag thuis".

Westerhof ging steeds met zijn tijd mee. Hij was de eerste in Woudsend, en een der eersten in Friesland, die samen met Herro F. Kraan, de herbergier, een auto aanschafte.

Dat moet in of voor 1913 zijn geweest, want in dat jaar werden de 100 jaar Nederlandse onafhankelijkheid (van Frankrijk) herdacht en was er overal feest. Jille ging toen met de auto naar Sneek en als attractie konden de mensen een ritje met de auto maken. Ze gingen dan het Grootzand op en neer en Jille keerde dan op het Schaapmarktplein. Een agent zei dat hij daar niet mocht keren en maar achteruit moest rijden. Jille maakte de agent wijs dat er geen achteruit op de auto zat en dat hij dus wel rondjes moest blijven rijden. De agent slikte de smoes, want toentertijd had niemand nog veel verstand van auto's.

Soms werden heel lange ritten gemaakt, bijvoorbeeld naar ziekenhuizen in Amsterdam. In de tijd dat auto's nog voorzien waren van carbidlampen kon het 's winters gebeuren dat deze bevroren raakten. Dat werd eenvoudig opgelost door over de lampen heen te pissen waarna de tocht vervolgd kon worden. De wegen waren nog vaak slecht in die tijd en de banden hadden niet de kwaliteit van tegenwoordig. Zo waren de banden na een retourritje Amsterdam finaal versleten en moesten ze vervangen worden. Omdat de auto's eerst nog gedeeltelijk open waren, was het nodig om zich te kleden in dikke jassen en gingen er warme kruiken mee.

Natuurlijk gingen er ook wel eens auto-onderdelen stuk. Uit een nota van 3 juli 1914 van de Ford Automobile Company te Amsterdam aan de heer H. Kraan blijkt dat o.m. 6 stuks nr. 4616 Vibrator with plat point à f. 3.30 werden geleverd. Het zullen wel andere vibrators zijn geweest, dan waar we tegenwoordig het eerst aan denken. Er werd ook een “bobine” geleverd voor f. 22.50. Een bobine blijkt een ontsteking van een automobielmotor te zijn.

Zoals eerder opgemerkt hadden Westerhof en Kraan samen een auto gekocht. Uit stukken van december 1925 blijkt dat er toen al twee auto's waren want de heren verklaren het volgende: “Ondergetekende verklaard (sic) bij dezen dat de twee Auto's gemerkt 1^e Benz, 2^e Ford, benevens alle gereedschappen, benodigdheden, reserve-materiaal zooals: banden, olie, benzine enz. behorende aan de combinatie bekend onder de naam: H.F. Kraan & J. Westerhoff, Autoverhuur-inrichting Woudsend, eigendom zijn van den heer J. Westerhoff voornoemd, woonachtig te Woudsend.

In januari 1926 verklaart de heer Kraan dat de nieuwe Automobiel type 1926, 6 personen binnen, genummerd B 142 in gebruik bij de combinatie bekend onder de naam H.F. Kraan & J. Westerhof, eigendom is van den heer J. Wes-

terhof voornoemd, woonachtig te Woudsend. Hieruit zou kunnen worden geconcludeerd dat in 1926 een derde auto werd aangeschaft of, meer waarschijnlijk, dat een der oudere wagens werd vervangen.

Bovenstaande verklaringen werden opgesteld om belasting-technische redenen. In de praktijk reed de heer Kraan de taxiriten als Jille Westerhof er zelf geen tijd voor had.

Vroeger had elke provincie zijn eigen letter voor het nummerbord van de auto. Friesland had de letter B en vandaar dat de eerste auto van Westerhof/Kraan nummer B 142 had en de tweede auto B 808. Kennelijk was het nummer niet automa- maar eigenaargebonden en verhuisde het nummer mee naar de volgende auto(s) van de eigenaar. We kunnen dat hier mooi illustreren.

De eerste prachtfoto is gemaakt in Jutrijp toen de trotse bezitters, Hoite Fockes Kraan (aan het stuur) en Jille Westerhof als bijzitter hun nieuwe aanwinst huiswaarts reden. De auto is een Ford met vier deuren, een opvouwbaar kap en neerklapbare voorruit en voorzien van carbidlampen. De tweede auto die de heren aanschafte was een Benz waarvan ik geen foto heb.

De auto's hadden in de begintijd nog geen claxon, maar een hoorn met een eigen karakteristiek geluid. Van de heer Kraan is een gezegde

bekend gebleven toen hij meende de Benz te horen: “Tuut-Tuut-de Benz? De Benz hoeft net te rijden”.

Hierboven hebben we gelezen dat het nieuwe model Ford in 1926 was aangeschaft. Zou dat de wagen met nummer B 808 zijn die we hier in de Midstraat zien staan? In ieder geval zijn de nummers B 142 en B 808 tot in mijn jeugd bekend gebleven, al was het type auto wel veranderd. We laten hier een heel andere Amerikaanse wagen zien (een 6-persoons Chevrolet?) met het aloude nummer B 142. De foto is in Indiijk gemaakt bij de boerderij van de familie Mulder. Deze wagen was gehuurd door de familie vanwege het zilveren huwelijksfeest van Jan Mulder en echtgenote. Zoon Gerard D. Mulder, die me deze afbeelding bezorgde, is de chauffeur. Mooi hè, die oude auto's; echt om van te genieten.

Over de auto's nog een verhaal. Het speelt in de genadeloos strenge winter van 1929. Eind februari was er nog een arreslee wedstrijd op de Noorder Ee bij Woudsend gehouden, zo dik en sterk was het ijs overal. Daarna begon het wel te dooien, maar dat verhinderde Jille Westerhof niet om op 2 of 3 maart 1929 met de auto naar Lemmer te rijden en vandaar over het ijs van de oude Zuiderzee naar Urk.

Hij was wel zo verstandig geweest om Lykele en Hans Poepjes, vissers van beroep, mee te nemen omdat zij veel verstand hadden van de wind en de stromingen. Op weg naar Urk ging het ijs al scheuren, maar de mannen zetten door. Op Urk kochten ze een souveniertje als herinnering en om te bewijzen dat ze er echt geweest waren. Het zal wel iets van glas of porcelein met de naam Urk erop zijn geweest.

Op de terugweg stopten ze om tussentijds de ijsvloer te inspecteren. Ze staken een arm in een diepe scheur, maar voelden geen water, zo dik was het ijs nog. Gelukkig bleken de scheuren net wat smaller te zijn dan de autobanden, zodat ze met gerust hart hun weg via Lemmer naar Woudsend konden vervolgen.

Komende maand hopen we het tweede deel over de Westerhof familie te publiceren.